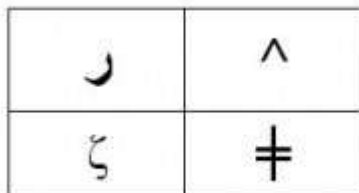

Mój skarbiec - wyobraźnia

Cele:

- ♣ kreatywne myślenie,
- ♣ kształcenie wyobraźni plastycznej,
- ♣ produktywność i oryginalność.

Czas:

1 godzina

Materiały i narzędzia:

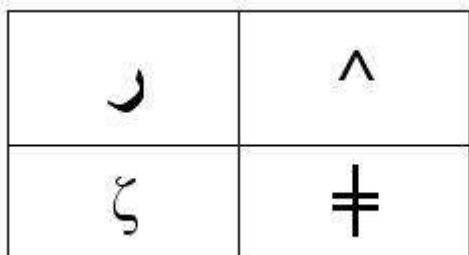
- ♣ szablon z narzuconymi elementami,
- ♣ cienkopis bądź ołówek,
- ♣ kartka z bloku technicznego.

Spodziewane efekty:

- ♣ potrafi stworzyć bryłę bądź zdarzenie z narzuconego elementu,
- ♣ umie myśleć perspektywicznie,
- ♣ umie wykorzystać potencjał swojej wyobraźni.

Etapy pracy:

1. Na tablicy należy zamieścić brystol z namalowanymi elementami o dość prostej konstrukcji. Brystol podzielony jest na cztery pola, w każdym polu znajduje się inny element, np.:

2. Każdy z uczestników otrzymuje kartkę z bloku technicznego oraz ołówek.
3. Podziel kartkę na cztery równe pola.
4. Nanieś na każde pole pokazane elementy. Mogą być dowolnej wielkości, ale z

zachowaniem dokładnego kształtu.

5. Uwaga: teraz uruchom niezgłębione pokłady własnej wyobraźni i stwórz z tych elementów konkretne rzeczy (przedmioty, postaci, miejsca, zdarzenia itp.).

6. Prezentacja prac, dyskusja, analiza.

Jest to doskonale ćwiczenie na rozpoznanie możliwości twórczych uczestników.

Witraż w formie prostokąta

Cele:

- ♣ kształtowanie wyobraźni i estetyki,
- ♣ rozumienie i przeżywanie wartości wizualnych światła i barwy,
- ♣ rozwijanie poczucia piękna i wrażliwości artystycznej.

Czas:

2 godziny

Materiały i narzędzia:

- ♣ samoprzylepna folia transparentna,
- ♣ kartka A4 z bloku,
- ♣ nożyczki,
- ♣ nożyk introligatorski,
- ♣ szybka o gr. 2mm, o formacie A4.

Spodziewane efekty:

- ♣ umie zastosować linię konturową, tzw. maswerk,
- ♣ potrafi rozplanować pracę, na kartce,
- ♣ potrafi precyzyjnie powycinać elementy,
- ♣ potrafi stworzyć kompozycję z wykorzystaniem wielu barw.

Wprowadzenie:

Prezentacja witraży, rozmowa dot. zjawiska witrażu, mocy oddziaływania światła i koloru. U szklarza należy zamówić szybki o formacie np. A4, z oszlifowanymi brzegami oraz z wywierconym otworkiem do zawieszenia. Samoprzylepna folia powinna być transparentna (jest dostępna w wielu kolorach). Do pokrycia linii łączeń należy użyć folii czarnej zwykłej – która nie przepuszcza światła.

Etapy pracy:

1. Przygotowanie szablonów z dowolnym motywem o formacie A4.
2. Odrysowanie szablonu na kartkę z bloku o formacie A4.
3. Rozcinanie każdego elementu szablonu.
4. Każdy element przykładamy na samoprzylepną folię transparentną, stosujemy wiele kolorów folii.
5. Odrysowujemy elementy i wycinamy w folii.
6. Wycięte kolorowe elementy składamy w całość.
7. Nanosimy na szybkę, odrywamy papier od folii, przyklejamy.
8. Miejsca łączeń należy zamaskować czarną folią zwykłą. Linie łączeń powinny być wycięte bardzo precyzyjnie, dopasowane do kompozycji.
9. Tą samą czarną folią należy z obu stron okleić brzegi szybki z obu stron. Utworzy to zamkniętą kompozycję i będzie bezpieczniejsze.
10. Wystawa prac na szybach okiennych, dyskusja.

Karty świąteczne

Cele:

- ♣ poznanie szerokiej gamy papierów i kartonów (faktura, kolor),
- ♣ poznanie podstawowych zasad łączenia kartonów i ich ozdobników,
- ♣ uświadomienie ważności tworzenia i przesyłania kart świątecznych
- ♣ kultywowanie tradycji świątecznych,
- ♣ rozwijanie wartości kulturowych,
- ♣ rozwijanie umiejętności praktycznych.

Czas:

2 godziny

Materiały i narzędzia:

- ♣ kolorowe kartki i kartony,
- ♣ guziki, koraliki, koronki, tasiemki oraz inne ozdoby pasmanteryjne,
- ♣ taśma obustronnie klejąca,
- ♣ linijka,
- ♣ nożyk introligatorski,
- ♣ pilśniowa podkładka.

Spodziewane efekty:

- ♣ uczestnik potrafi ekonomicznie, oszczędnie korzystać z kartonu,
- ♣ potrafi rozplanować pracę, na kartonie,
- ♣ umie łączyć ze sobą poszczególne elementy i dekory,
- ♣ potrafi tworzyć kompozycje z wykorzystaniem różnych surowców,
- ♣ wie, co to jest gramatura kartonu.

Etapy pracy:

1. Przygotowanie projektu karty świątecznej.
2. Dopasowanie formatu karty do koperty.
3. Umiejętne dobranie kolorystyki.
4. Wycinanie kartoników (precyzyjne wykorzystanie nożyczek i nożyka introligatorskiego).
5. Ozdabianie – wykorzystywanie materiałów, którymi dysponujemy (malowanie motywów świątecznych, dekorowanie brokatowymi konturówkami, klejenie ozdób pasmanteryjnych).

Wskazówki:

- ♣ użycie podkładki pilśniowej ma służyć do zabezpieczenia przed zniszczeniem blatu stolika, gdy będziemy cięli nożykiem introligatorskim,
- ♣ użycie cyrkla pomoże łatwiej i precyzyjniej ustalić odległości,
- ♣ do klejenia kartoników zamiast kleju bezpieczniej użyć taśmy obustronnie klejącej, zapobiegnie to marszczeniu się papieru, odbarwieniu czy zabrudzeniu

Moje imię - Ozdobny szyld na drzwi

Cele:

- ♣ wzmocnienie więzi emocjonalnej z własnym imieniem,
- ♣ poznanie znaczenia własnego imienia,
- ♣ pobudzanie do kreatywnego wykorzystywania dekorów i ich układów kompozycyjnych.

Czas:

1,5 godziny

Materiały i narzędzia:

- ♣ księga imion,
- ♣ kolorowe kartki,
- ♣ pineski,
- ♣ kartoniki,
- ♣ guziki,
- ♣ koronki,
- ♣ sukna o różnej fakturze,

- ♣ klej do tkanin,
- ♣ taśma klejąca,
- ♣ sklejka.

Spodziewane efekty:

- ♣ umie stworzyć kompozycję literniczą z wybranych materiałów,
- ♣ potrafi stworzyć oryginalny układ graficzny,
- ♣ wie, co oznacza jego imię i czym charakteryzują się osoby noszące dane imię.

Wprowadzenie:

Przeczytanie z Księgi Imion znaczenia imion każdego z uczestników zajęć.

Etapy pracy:

1. Każdy z uczestników otrzymuje cienki podłużny kawałek sklejki, np. 20x8cm (taki, aby zmieściło się na nim imię własne).
2. Najlepiej, gdy sklejka ma przewiercone dwa otworki na górze po bokach, na ewentualny sznurek służący do zawieszenia.
3. Sklejkę okładamy suknom o jednolitym kolorze, ale o ciekawej fakturze np. w prążki lub z włoskiem. Można użyć zamiast sukna papieru ozdobnego do prezentów.
4. Brzegi sukna przytwierdzamy do sklejki pineskami. (Papier kleimy taśmą obustronnie klejącą).
5. Cienkopisem zapisujemy imię na suknie.
6. Na powstałych liniach układamy (w kolorze kontrastowym do sukna) uformowany sznurek.
7. Najlepiej sznurek formować w taki sposób, by przy tworzeniu imienia stanowił całość - bez cięcia.
8. Wiadomo, że taka potrzeba może zaistnieć, zatem najlepiej, by sznurek był wykonany ze sztucznego włosia. Wówczas w miejscu przecięcia przypalamy go zapalniczką, by się nie siepał.
9. Ułożony sznurek przyklejamy klejem do sukna.
10. Najlepiej, gdy klej jest w miejscach namalowanych cienkopisem.
11. Pracę możemy ozdobić ponadto guzikami, koronką itp.
12. Szyld wygląda efektownie, gdy z tego samego sznurka wykonamy zawieszkę, przyczepioną do otworków w sklejce.

Wskazówki:

Sznurek może być dowolnej grubości, należy jednak pamiętać, by dał się swobodnie formować. Ciekawe efekty możemy uzyskać stosując zamiast sznurka szeroką wstążkę. Może to być także sznurek z drucikiem w środku (łatwiej go uformować).

Jesienny liść - Odbitka

Cele:

- ♣ zapoznanie z prostą techniką odbitki z wykorzystaniem darów natury.

Czas:

1 godzina

Materiały i narzędzia:

- ♣ farby tempery,
- ♣ suche liście,
- ♣ nożyki introligatorskie,
- ♣ kolorowe kartony,
- ♣ pędzelki,
- ♣ kartki ksero.

Spodziewane efekty:

- ♣ umie estetycznie wykonać odbitkę,
- ♣ potrafi wykonać dowolną ilość odbitek.

Etapy pracy:

1. Suchy liść malujemy farbą temperą. Ważne jest by liść pokryć farbą od strony spodniej, z jego bardziej wypukłym unerwieniem.
2. Należy zwrócić uwagę, by farby nie kłaść za dużo, jej nadmiar należy zebrać pędzlem.
3. Kładziemy liść na czystym kartonie, stroną pomalowaną do góry.
4. Można liść od spodu przykleić klejem biurowym.
5. Na wierzch (na stronę pomalowaną) kładziemy kartkę ksero lub inną ozdobną, jednak powinna być dość cienka, nie może to być np. bristol, gdyż jest zbyt sztywny.
6. Lekko dociskamy kartkę do liścia.
7. Powoli odklejamy kartkę.
8. Otrzymaną odbitkę odkładamy do całkowitego wyschnięcia.
9. Ozdobny karton w wybranym kolorze składamy na pół do formatu wybranej koperty.
10. Nożykiem introligatorskim w stronie tytułowej karty wycinamy okienko w rozmiarze nieco większym niżeli odbitka z liściem.
11. Po wycięciu okienka podkładamy odbitkę i przyklejamy taśmą obustronnie klejącą lub klejem biurowym do kartonika, tak by liść ładnie komponował się w okienku.
12. Stronę tytułową karty możemy dodatkowo udekorować ozdobną taśmą pasmanteryjną lub farbami, kredkami, rafią itp.

Praca ta może być efektowną kartą wręczoną z okazji Dnia Edukacji Narodowej.

Maska karnawałowa z masy papierowej

Cele:

- ♣ poznanie przepisu na masę papierową,
- ♣ ukazanie możliwości plastycznych masy papierowej.

Czas:

3 godziny

Materialy i narzędzia:

- ♣ woda,
- ♣ papier toaletowy szary,
- ♣ mąka do wyrobienia kleju.

Spodziewane efekty:

- ♣ zna przepis na masę papierową i potrafi ją zrobić,
- ♣ umie wykonać maskę z masy papierowej i odpowiednio ją ozdobić.

Etapy pracy:

1. Zapoznanie uczestników przepisem na wykonanie masy papierowej.
2. Uczestnicy nadmuchują balony do wielkości ludzkiej głowy.
3. Każdy ma za zadanie oblepić masą papierową balon na wielkość i szerokość maski.
4. Masa na balonach musi pozostać aż do wyschnięcia (2 dni).
5. Gdy dobrze wyschnie, uczestnik odzlepia maskę od balonu i wycina kształt maski.
6. Kolorowanie masek farbami.

Przepis na masę papierową:

Do miedniczki wlać 1 litr wody.

W wodzie namoczyć rolkę (lub więcej) szarego papieru toaletowego. Rozdrabniamy namoczony papier rękoma lub mikserem (lepiej mikserem, jeśli nie chcemy mieć małych grudek).

Przelewamy na sitko.

Gdy woda przestanie kapać, ale papier nie będzie zbyt suchy, przenosimy masę z powrotem do miedniczki i wyrabiamy rękoma dodając około 4-6 łyżek kleju do tapet. Potem dodajemy

około 2 szklanki sypkiej kredy oraz 2 szklanki mąki pszennej.
Gdy wyrobimy masę powinna ona odstawać, tzn. nie lepić się.
Niewykorzystaną masę można trzymać przez 2,3 dni w szczelnie zamkniętym pojemniku.

Mural - Ja jako zwierzę

Cele:

- ♣ pełne i swobodne wyrażanie siebie,
- ♣ pobudzanie kreatywności,
- ♣ akceptacja siebie i innych,
- ♣ stymulowanie kontaktów interpersonalnych,
- ♣ pobudzanie osobistej ekspresji.

Czas:

1 godzina

Materiały i narzędzia:

- ♣ duże kartony,
- ♣ markery lub kredki świecowe.

Spodziewane efekty:

- ♣ potrafi współpracować w grupie,
- ♣ umie swobodnie wyrazić siebie i własne oczekiwania,
- ♣ umie zaakceptować innych i dostosować się do wymagań grupy,
- ♣ potrafi myśleć kreatywnie.

Wprowadzenie:

Mural (z hiszpańskiego mural oznacza ścienny) - nazwa pochodzenia hiszpańskiego oznaczająca w skrócie dzieło dekoracyjnego malarstwa ściennego. Malunki takie, w zależności od intencji twórcy, mogą mieć na celu impresję odbiorcy lub reklamowanie jakiegoś produktu. Murale można zdefiniować jako wielkoformatową grafikę na ścianach budynków. W Polsce w okresie PRL-u szczególnie upowszechniły się murale reklamujące przedsiębiorstwa i instytucje, które zasadniczo reklamy nie potrzebowały, ponieważ najczęściej byli to monopoliści na rynku. Niemalże w każdym mieście była gdzieś namalowana reklama PKO, PZU czy Totalizatora Sportowego.

Prezentowane ćwiczenia mają za zadanie stymulować kontakty interpersonalne i zwartość wewnętrzną grupy. Wzrasta wówczas zdolność do rozwiązywania problemów oraz poczucie własnej wartości członków grupy. Murale są niezagrażającą metodą wyrażania siebie i wejścia w towarzyski kontakt z innymi. Ćwiczenia mogą być prowadzone na wiele sposobów. Papier służący do murali można umieścić na ścianie, stole lub podłodze.

Etapy pracy:

1. Każdy z uczestników na wspólnym dużym kartonie, rysuje markerem siebie jako zwierzę.
2. Po skończonej pracy kolejno każdy omawia, dlaczego właśnie z takim zwierzęciem się identyfikuje. Jakie wspólne cechy mu towarzyszą, czy jest osobowością łagodną, czy raczej drapieżną.

Abstrakcja - Rysunek nitką

Cele:

- ♣ poznanie plastycznych walorów techniki: spontaniczność i nieprzewidywalność efektów.

Czas:

1 godzina

Materiały i narzędzia:

- ♣ tusz czarny,
- ♣ nitka,
- ♣ kartka ksero A3.

Spodziewane efekty:

- ♣ za pomocą odpowiednich narzędzi potrafi stworzyć swobodną abstrakcję,
- ♣ umie bawić się formą.

Wprowadzenie:

Abstrakcja – jest to taka realizacja dzieła, w której jest ono pozbawione wszelkich cech ilustracyjności, a artysta nie stara się naśladować natury. Autorzy stosują różne środki wyrazu, dzięki którym "coś przedstawiają". Sztuka abstrakcyjna jest nazywana sztuką niefiguratywną. Tym, co wyróżnia sztukę abstrakcyjną od nieabstrakcyjnej, jest brak rozpoznawalnych przedmiotów. Odpowiedź na to, co przedstawia abstrakcja, jest równie trudna, jak na każde pytanie o sens dzieła: w warstwie wizualnej przedstawia to, co widać jako linie, plamy

i punkty, które można opisać, zmierzyć i sfotografować - a w warstwie znaczeniowej może mieścić się wszystko. Zarówno emocje, koncepcje filozoficzne, zabawę formą, czy problem autora, o którym nie chce (nie może, nie potrafi) mówić wprost.

To ćwiczenie będzie przede wszystkim zabawą formą.

Etapy pracy:

1. Każdy z uczestników otrzymuje dwie białe kartki ksero w formacie A3, nitkę typu kordonek, czarną farbę typu tempera.
2. Nitkę malujemy lub moczymy w farbie, nie może być zbyt mokra.
3. Pomalowaną nitkę kładziemy na kartce ksero w nieregularne, fantazyjne zawijasy.
4. Na to kładziemy drugą kartkę ksero i lekko dociskamy.
5. Ułożoną pomiędzy kartkami nitkę przeciągamy i przesuwamy w dowolnych kierunkach.
6. Odklejamy górną kartkę z odbitym fantazyjnym rysunkiem przesuwanych linii nitki.

Możemy użyć dwóch lub więcej kawałków nici i pomalować różnymi kontrastującymi kolorami.

śmietnik - rysunek terapeutyczny

Cele:

- ♣ prezentacja sposobu, w jaki wychowanek wchodzi w relacje z innymi,
- ♣ autoprezentacja ukryta w rysunku,
- ♣ twórcze poznanie siebie i innych,
- ♣ kreatywne myślenie.

Czas: 30 minut

Materiały i narzędzia:

- ♣ kartka papieru,
- ♣ ołówek,
- ♣ kolorowe kredki

Spodziewane efekty:

- ♣ potrafi dostrzec wielkość bariery, jaką stawia innym w kontaktach interpersonalnych,
- ♣ potrafi dostrzec swoje mocne i słabe strony,
- ♣ umie nazwać uczucia towarzyszące powstawaniu pracy.

Przebieg zajęć:

Uczestnicy proszeni są o narysowanie ołówkiem pojemnika na śmieci oraz o zastanowienie się nad tym, jakich problemów chcieliby się pozbyć, i narysowanie ich. Omówienie może koncentrować się na poszczególnych problemach, jak również na umiejętnościach ich rozwiązywania. To ćwiczenie pomaga uczestnikom lepiej zmierzyć się z problemami i poznać mechanizmy umożliwiające radzenie sobie z nimi. Rysunek śmietnika może być wyrazem intensywności pragnienia, by pozbyć się samego siebie, bądź swoich problemów, np. rozmiar pojemnika, rozmieszczenie na kartce papieru, sposób jego narysowania (lekko naszkicowany bądź narysowany z naciskiem). Małe pojemniki mogą sygnalizować niechęć do rozstania się z pewnymi kwestiami, olbrzymi zaś może oznaczać, iż problem jest tak przytłaczający, że trzeba się go jak najszybciej pozbyć.

Emocje

Cele:

- ♣ rozładowanie emocji, wyciszenie, zrelaksowanie,

Czas: 5 minut

Materiały i narzędzia:

- ♣ Małe kolorowe baloniki,
- ♣ pojemniki z ciastoliną

Spodziewane efekty:

- ♣ poprzez przelanie emocji na przedmiot umie się odprężyć, rozładować, wyciszyć,
- ♣ umie się skoncentrować na dalszej pracy.

Wprowadzenie:

Jest to prosta forma stworzenia narzędzia, które będzie pomagało uczestnikom w odstresowaniu.

Etapy pracy:

1. Każdy otrzymuje gumowy balonik i tzw. ciastolinę (ciastolina jest miększa od plasteliny).
2. Uczestnik ma za zadanie włożyć całą ciastolinę do środka balonika. Najprościej, formując małe kulki.
3. Gdy ciastolina jest już w środku, należy zawiązać balonik tak, by nie było w środku powietrza, by całe wnętrze balonika wypełniała ciastolina.
4. Każdy uczestnik może go teraz przez kilka chwil gnieść, międlić i dusić, by przelać w ten sposób cały dzienny bagaż zmartwień i trosk.

Takim narzędziem możemy się posługiwać przed rozpoczęciem każdego zajęcia.

Kolaż

Cele:

- ♣ stymulowanie emocjonalnego i intelektualnego rozwoju poprzez ciekawą formę aktywności artystycznej,
- ♣ rozwijanie zdolności poznawczych.

Czas: 1 godzina

Materiały i narzędzia:

- ♣ brystol,
- ♣ kolorowe czasopisma,
- ♣ nożyczki,
- ♣ klej,
- ♣ farby
- ♣ pędzelki.

Spodziewane efekty:

- ♣ wie, czym charakteryzuje się technika kolażu,
- ♣ z wybranych elementów potrafi stworzyć kompozycję.

Wprowadzenie:

Technika kolażu nadaje powstającym pracom wymiar strukturalno-dotykowy. Wybory, których trzeba dokonać, decydując się na materiał stają się ważnymi kwestiami terapeutycznymi, szczególnie gdy mamy do czynienia z uczniami mającymi problemy z podejmowaniem decyzji. Kolaż można wykonać właściwie z każdego materiału. Można ciąć lub wydzierać kawałki papieru i przyklejać je na arkuszu kartonu. Oprócz wyrażania myśli i uczuć istotnym celem pracy tą techniką może być ocena łatwości bądź trudności, której twórca doświadcza podczas wyboru komponowania materiałów.

Etapy pracy:

1. Uczestnicy wydzierają lub wycinają zdjęcia, obrazy, przedmioty, które kojarzą się im ze szczęściem. Mogą wybierać takie, które ilustrują ich gusta, otoczenie, rodzinę i przyjaciół. Zdjęcia nakleja się później na brystol. Można użyć farb, by dodać jakieś słowa lub obrazy, których nie znaleźli w czasopismach.
2. Omówienie prac.

Stwórz

Cele:

- ♣ kreatywne myślenie,
- ♣ kształcenie wyobraźni plastycznej,
- ♣ produktywność i oryginalność,
- ♣ umiejętność przedstawienia wrażeń słuchowych.

Czas: 45 minut

Materiały i narzędzia:

- ♣ odtwarzacz CD,
- ♣ płyta CD z utworem pt. „Gnom” M. Musorgskiego,
- ♣ farby,
- ♣ tempery,
- ♣ brystol

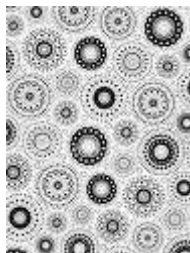
Spodziewane efekty:

- ♣ umie wykorzystać potencjał swojej wyobraźni,
- ♣ potrafi stworzyć postać na podstawie wrażeń słuchowych.

Etapy pracy:

1. Uczestnicy wysłuchują utworu.
2. Po wysłuchaniu proszeni są o przedstawienie swoich wrażeń na kartce.
3. Istotną rolę odgrywają tu zarówno kształty jak i barwy. Omówienie prac.

„Obraz z kropek” - Rysunek terapeutyczny

Cele:

- ♣ twórcze poznanie siebie i innych,
- ♣ kreatywne myślenie.

Czas: 30 minut

Materiały i narzędzia:

- ♣ kartka papieru,
- ♣ pędzelek,
- ♣ tempery.

Spodziewane efekty:

- ♣ potrafi dostrzec swoje mocne i słabe strony,
- ♣ umie nazwać uczucia towarzyszące powstawaniu pracy.

Przebieg zajęć:

Przed rozpoczęciem tego ćwiczenia na rozgrzewkę można zapoznać grupę z pointylistycznymi dziełami G. Seurata, by wspomóc proces twórczy.

Każdy otrzymuje polecenie namalowania temperami obrazu złożonego wyłącznie z kropek. Omówienie koncentruje się na sposobie, w jaki projekt został wykonany oraz jego znaczeniu. Cele obejmują koncentrowanie uwagi, pobudzenie wyobraźni i rozwiązywanie problemów.

"Jaskinia" - Rysunek terapeutyczny

Cele:

- ♣ autoprezentacja ukryta w rysunku,
- ♣ twórcze poznanie siebie i innych,
- ♣ kreatywne myślenie.

Czas: 30 minut

Materiały i narzędzia: kartka papieru, ołówek, kolorowe kredki

Spodziewane efekty:

- ♣ potrafi dostrzec wielkość bariery, jaką stawia innym w kontaktach interpersonalnych,
- ♣ umie nazwać uczucia towarzyszące powstawaniu pracy.

Przebieg zajęć:

Uczestnicy zajęć otrzymują zaproszenie na wyprawę w metaforyczną podróż... „Wyobraź sobie, że spacerujecie w lesie. Natykacie się na jaskinię – obchodzicie ją od zewnątrz, by zobaczyć, co tam jest, potem decydujecie się zajrzeć do środka. Wchodzicie i widzicie jej wnętrze, ściany jaskini, i czujecie panująca tutaj temperaturę. Co się tam znajduje? Nie spiesząc się, zbadajcie wnętrze jaskini tak dokładnie, jak zdołacie. Następnie, gdy dojdziecie tak daleko, jak to możliwe, obejrzyjcie wnętrze jaskini jeszcze raz. Teraz narysujcie wnętrze jaskini – jak ona wygląda? Co widzicie? Co najważniejsze, jakie to uczucie być w jej wnętrzu? Spróbujcie przekazać ogólne wrażenie – kolory, nastrój, zapach, wszystko to przedstawcie na rysunku”.

Zebrane rysunki eksploracji jaskini przedstawiają obrazowe ujęcie różnych etapów podróży uczestników zajęć oraz zawierają unikalne powtarzające się obrazy i symbole. Jest to ćwiczenie, które zdaje się stymulować wyobraźnię oraz treści metafizyczne, skutkując bogactwem symboli, obrazów oraz uczuć.

"Sen" - Tempera

Cele:

- ♣ autoprezentacja ukryta w rysunku.

Czas: 1 godzina

Materiały i narzędzia:

- ♣ brystol,
- farby
- ♣ pędzelki.

Spodziewane efekty:

- ♣ Umiejętność plastycznego przedstawienia sennych fantazji.

Przebieg zajęć:

Uczestnicy mają za zadanie przedstawienie najprzyjemniejszego snu jaki pamiętają.

Obowiązuje dowolność formy plastycznej wypowiedzi. Może to być nawet abstrakcja.

Omówienie koncentruje się na sposobie, w jaki projekt został wykonany oraz jego znaczeniu.

Mural "Komiks"

Cele:

- ♣ pełne i swobodne wyrażanie siebie,
- ♣ pobudzanie kreatywności,
- ♣ akceptacja siebie i innych,
- ♣ stymulowanie kontaktów interpersonalnych,
- ♣ pobudzanie osobistej ekspresji.

Czas:

1 godzina

Materiały i narzędzia:

- ♣ duże kartony,
- ♣ markery lub kredki świecowe.

Spodziewane efekty:

- ♣ potrafi współpracować w grupie,
- ♣ umie swobodnie wyrazić siebie i własne oczekiwania,

- ♣ umie zaakceptować innych i dostosować się do wymagań grupy,
- ♣ potrafi myśleć kreatywnie.

Wprowadzenie:

Mural (z hiszpańskiego mural oznacza ścienny) - nazwa pochodzenia hiszpańskiego oznaczająca w skrócie dzieło dekoracyjnego malarstwa ściennego. Malunki takie, w zależności od intencji twórcy, mogą mieć na celu impresję odbiorcy lub reklamowanie jakiegoś produktu. Murale można zdefiniować jako wielkoformatową grafikę na ścianach budynków. W Polsce w okresie PRL-u szczególnie upowszechniły się murale reklamujące przedsiębiorstwa i instytucje, które zasadniczo reklamy nie potrzebowały, ponieważ najczęściej byli to monopoliści na rynku. Niemalże w każdym mieście była gdzieś namalowana reklama PKO, PZU czy Totalizatora Sportowego.

Prezentowane ćwiczenia mają za zadanie stymulować kontakty interpersonalne i zwartość wewnętrzną grupy. Wzrasta wówczas zdolność do rozwiązywania problemów oraz poczucie własnej wartości członków grupy. Murale są niezagrażającą metodą wyrażania siebie i wejścia w towarzyski kontakt z innymi. Ćwiczenia mogą być prowadzone na wiele sposobów. Papier służący do murali można umieścić na ścianie, stole lub podłodze.

Etapy pracy:

1. Duży brystol dzielimy na tyle kawałków ile jest członków grupy.
2. Uczestnicy rysują czarnymi markerami cokolwiek na swojej przestrzeni. Jednocześnie (w zależności od ilości miejsca), bądź kolejno.
3. Następnie uczestnicy proszeni są o próbę połączenia rysunków w ciąg narracyjny.
4. Koncentracja skupia się na znaczeniu komiksu i stylu, w jakim został narysowany. Ważne tu są: komunikacja, spójność grupy, jej organizacja i struktura, wzajemne interakcje, wyrażanie problemów.

Mural "Esy-Floresy"

Cele:

- ♣ pełne i swobodne wyrażanie siebie,
- ♣ pobudzanie kreatywności,
- ♣ akceptacja siebie i innych,
- ♣ stymulowanie kontaktów interpersonalnych,
- ♣ pobudzanie osobistej ekspresji.

Czas:

1 godzina

Materiały i narzędzia:

- ♣ duże kartony,
- ♣ markery lub kredki świecowe.

Spodziewane efekty:

- ♣ potrafi współpracować w grupie,
- ♣ umie swobodnie wyrazić siebie i własne oczekiwania,
- ♣ umie zaakceptować innych i dostosować się do wymagań grupy,
- ♣ potrafi myśleć kreatywnie.

Wprowadzenie:

Mural (z hiszpańskiego mural oznacza ścienny) - nazwa pochodzenia hiszpańskiego oznaczająca w skrócie dzieło dekoracyjnego malarstwa ściennego. Malunki takie, w zależności od intencji twórcy, mogą mieć na celu impresję odbiorcy lub reklamowanie jakiegoś produktu. Murale można zdefiniować jako wielkoformatową grafikę na ścianach budynków. W Polsce w okresie PRL-u szczególnie upowszechniły się murale reklamujące przedsiębiorstwa i instytucje, które zasadniczo reklamy nie potrzebowały, ponieważ najczęściej byli to monopoliści na rynku. Niemalże w każdym mieście była gdzieś namalowana reklama PKO, PZU czy Totalizatora Sportowego.

Prezentowane ćwiczenia mają za zadanie stymulować kontakty interpersonalne i zwartość wewnętrzną grupy. Wzrasta wówczas zdolność do rozwiązywania problemów oraz poczucie własnej wartości członków grupy. Murale są niezagrażającą metodą wyrażania siebie i wejścia w towarzyski kontakt z innymi. Ćwiczenia mogą być prowadzone na wiele sposobów. Papier służący do murali można umieścić na ścianie, stole lub podłodze.

Etapy pracy:

1. Każdy z członków grupy otrzymuje duży karton, jeden wybrany kolor, farby i pędzelek.
2. Z zamkniętymi oczami, maluje na nim zawijas.
3. Wszyscy wspólnie przyglądają się bazgrołom i badają je.
4. Wybierają jeden, który chcą dalej wspólnie rozwijać w skończony projekt, oraz decydują jak ma wyglądać.
5. Omówienie koncentruje się na zawijasach wykonanych przez pojedyncze osoby oraz na ukończonym kolorowym projekcie grupowym. Cele obejmują podejmowanie decyzji, współpracę, wzorce przywództwa, dominacji oraz zaangażowanie się w realizację zadania.

Mural "Pizza"

Cele:

- ♣ pełne i swobodne wyrażanie siebie,
- ♣ pobudzanie kreatywności,
- ♣ akceptacja siebie i innych,
- ♣ stymulowanie kontaktów interpersonalnych,
- ♣ pobudzanie osobistej ekspresji.

Czas:

1 godzina

Materiały i narzędzia:

- ♣ duże kartony,
- ♣ markery lub kredki świecowe.

Spodziewane efekty:

- ♣ potrafi współpracować w grupie,
- ♣ umie swobodnie wyrazić siebie i własne oczekiwania,
- ♣ umie zaakceptować innych i dostosować się do wymagań grupy,
- ♣ potrafi myśleć kreatywnie.

Wprowadzenie:

Mural (z hiszpańskiego mural oznacza ścienny) - nazwa pochodzenia hiszpańskiego oznaczająca w skrócie dzieło dekoracyjnego malarstwa ściennego. Malunki takie, w zależności od intencji twórcy, mogą mieć na celu impresję odbiorcy lub reklamowanie jakiegoś produktu. Murale można zdefiniować jako wielkoformatową grafikę na ścianach budynków. W Polsce w okresie PRL-u szczególnie upowszechniły się murale reklamujące przedsiębiorstwa i instytucje, które zasadniczo reklamy nie potrzebowały, ponieważ najczęściej byli to monopoliści na rynku. Niemalże w każdym mieście była gdzieś namalowana reklama PKO, PZU czy Totalizatora Sportowego.

Prezentowane ćwiczenia mają za zadanie stymulować kontakty interpersonalne i zwartość wewnętrzną grupy. Wzrasta wówczas zdolność do rozwiązywania problemów oraz poczucie własnej wartości członków grupy. Murale są niezagrażającą metodą wyrażania siebie i wejścia w towarzyski kontakt z innymi. Ćwiczenia mogą być prowadzone na wiele sposobów. Papier służący do murali można umieścić na ścianie, stole lub podłodze.

Etapy pracy:

1. Każdy z członków grupy otrzymuje trójkątny „kawałek pizzy” (wycięty z brystolu).
2. Wszyscy uczestnicy rysują markerami ulubione składniki pizzy – kielbasa, pepperoni, owoce, sosy itp.

3. Po skończeniu przyklejają swoje kawałki do dużego arkusza papieru wywieszzonego na ścianie tak, by stworzyły jedno koło (jakby to była prawdziwa pizza).
4. Każdy z członków omawia swój własny wkład w stworzenie pizzy, następnie tłumaczy w jaki sposób pizza ta odzwierciedla jego osobowość, np. czy jest osobowością złożoną, jak kawałek z pepperoni i kiełbasą, czy raczej prostą i nieskomplikowaną, jak pizza z serem i bez sosu.
5. Uwaga koncentruje się na samoocenie.

Obrazek z linijki - Kompozycja barwna

Cele:

- ♣ stymulowanie emocjonalnego rozwoju poprzez ciekawą formę aktywności artystycznej,
- ♣ kształtowanie wyobraźni twórczej.

Czas:

1 godzina

Materiały i narzędzia:

- ♣ karton,
- ♣ farby tempery w tubkach,
- ♣ linijka,
- ♣ patyk,
- ♣ pędzelek.

Spodziewane efekty:

- ♣ potrafi poprzez zastosowanie nowo poznanej techniki stworzyć barwny układ kompozycyjny,
- ♣ posługując się patykiem umie stworzyć odpowiedni rysunek,

Etapy pracy:

1. Każdy uczestnik otrzymuje kartkę z bloku technicznego (białą bądź kolorową).
2. Na boczną lewą lub prawą krawędź kartki wyciska z tubki sporą ilość farby, kolejno wybrany kolor od góry do dołu karki.
3. Następnie kładzie linijkę na sztorc przed nałożoną farbą i przeciąga linijkę przez całą długość kartki, tak by rozeszły się barwnie po całości.
4. Na takiej barwnej powierzchni każdy uczestnik ma za zadanie wydrapać (w nie zaschniętej farbie) drewnianym końcem pędzelka dowolną kompozycję.

Praca łatwa i efektowna. Można dać uczestnikom swobodę wyboru i pozwolić na tradycyjne użycie pędzla, by na barwnej fakturze namalować (a nie wydrapać) dowolny obrazek.

"Zaproszenie na urodziny" - Linoryt

Cele:

- ♣ podstawy układu graficznego,
- ♣ ukazanie możliwości linorytu – powielanie pracy.

Czas:

2 godziny

Materiały i narzędzia:

- ♣ kartka papieru,
- ♣ linoleum,
- ♣ farba drukarska,
- ♣ rylce: dłuto, cyrkiel,
- ♣ gumowy wałek.

Spodziewane efekty:

- ♣ umie stworzyć kompozycję literniczą za pomocą dłuta,
- ♣ wie czym charakteryzuje się wypukłodruk,
- ♣ potrafi wykonać dowolną ilość odbitek.

Wprowadzenie:

Linoryt jest wypukłodrukiem, zatem, wszystko to, co wytniemy, wryjemy po gładkiej stronie linoleum (płytki) będzie na odbitce białe, a nie nacięte gładkie części płytki będą koloru farby. Należy pamiętać, że jest to praca graficzna i odbitka jest kompozycją odwróconą o 180°. Ma to szczególne znaczenie, gdy chcemy w projekcie wykonać napis.

Etapy pracy:

1. Każdy z uczestników otrzymuje kawałek linoleum np. 15x15cm. Linoleum powinno być dość grube i miękkie.
2. Następnie (najlepiej na kawałku papieru śniadaniowego o podobnych wymiarach) uczestnik ołówkiem wykonuje układ graficzny swoich inicjałów.
3. Gdy projekt jest gotowy odwracamy go na drugą stronę i jego lustrzane odbicie odrysowujemy - pod spód podkładamy kalkę techniczną natomiast pod kalkę podkładamy linoleum.
4. Odrysowujemy kontury projektu tak, by przez kalkę odbiły się na linoleum.
5. Dłutami i nożycami wydzieramy w linoleum odbite inicjały.
6. Tak przygotowane linoleum jest naszą matrycą do wielokrotnego odbijania.
7. Malujemy matrycę farbą, najlepiej drukarską, jeśli nie mamy, to możemy ją zastąpić farbą akrylową w dowolnym kolorze.
8. Nanosimy cienką warstwę farby wałkiem gumowym (ostatecznie można szerokim pędzlem).
9. Kartkę papieru wizytowego w wybranym kolorze, kontrastującym z kolorem farby składamy na pół.
10. Kartę kładziemy „stroną tytułową” na pomalowanej matrycy i odbijamy z wierzchu wałkując suchym gumowym wałkiem.
11. I tak, kolejno możemy wykonać dowolną ilość odbitek.
12. Gdy wyschną odbite inicjały, możemy zapisać środek zaproszenia.

Decoupage

Cele:

- ♣ upiększanie przedmiotów użytku codziennego,
- ♣ kształtowanie poczucia estetyki,
- ♣ satysfakcja z tworzenia rzeczy ciekawych i oryginalnych bez konieczności posiadania

- ♣ szczególnych uzdolnień,
- ♣ rozwijanie umiejętności praktycznych.

Czas:

3 godziny

Materiały i narzędzia:

- ♣ serwetki kolorowe z ciekawymi motywami,
- ♣ preparat do spękań,
- ♣ pędzelki,
- ♣ farby akrylowe,
- ♣ klej,
- ♣ lakier,
- ♣ nożyczki,
- ♣ przedmioty użytkowe np. doniczki, szafeczki, ramki, kubeczki itp.

Spodziewane efekty:

- ♣ wie, czym jest technika decoupage,
- ♣ poprzez umiejętne zastosowanie odpowiedniego preparatu potrafi uzyskać efekt postarzenia przedmiotu,
- ♣ potrafi pracować cierpliwie i delikatnie nakładać kolejne warstwy.

Wprowadzenie:

Na historię decoupage'u składają się rozliczne techniki i style. W XII wieku chińscy wieśniacy dekorowali okna kolorowymi wycinankami z papieru. Tworzyli kolorowe lampiony, ozdobne przedmioty i pudełka. Wiek XVII uważany jest za narodziny decoupage. Wówczas to stały się popularne meble oraz rozmaite bibeloty, imitujące przedmioty sprowadzane z Chin i Japonii. Ozdabiano je naklejając wycięte kompozycje i pokrywano wieloma warstwami lakieru. Wiek XVIII i XIX to czas rozkwitu tej sztuki w Europie. W Angli na dworze Ludwika XV, damy z artystyczną duszą zdobiły pudełka od kapeluszy, parawany, toaletki i inne drobne przedmioty. Nazwa decoupage pochodzi z języka francuskiego i powstała w XX wieku. W dosłownym tłumaczeniu znaczy tyle, co wycinanka.

Etapy pracy:

1. Decoupage - metoda zwana także „techniką serwetkową”, umożliwia proste a jednocześnie efektowne zdobienie przedmiotów, poprzez naklejanie motywów wyciętych z papierowych serwetek, specjalnych papierów lub wydruków komputerowych. Ozdabiane przedmioty mogą być wykonane z najróżniejszych materiałów: drewna, metalu, plastiku, ceramiki, szkła, tektury, a także tkanin czy skóry.
2. Do techniki decoupage'u przydatne są farby akrylowe zabezpieczone w ostatniej fazie lakierem bezbarwnym, błyszczącym bądź matowym. Przedmioty na ogół zdobione są tak, by wycięty motyw stapiał się z tłem, nie kończył się nagle i nie wyglądał na przyklejony. W tym celu stosuje się różne techniki malarskie, np. cieniowanie, przecierki albo postarzanie powierzchni.
3. Dodatkową ozdobą przedmiotu wykonanego techniką decoupage mogą być postarzające pęknięcia, które uzyskujemy używając specjalnych preparatów (np. krakelierlack firmy Nerchau). Jest to jednoskładnikowy preparat bardzo łatwy w użyciu. Służy do uzyskania

dwukolorowych pęknięć na powierzchni ozdabianej. Należy nałożyć medium do spękań na surową lub pomalowaną powierzchnię.

4. Po wyschnięciu nałożyć drugą (kontrastującą) warstwę farby (nie poprawiając!!!!), która po krótkim czasie popęka uwidaczniając kolor farby podkładowej. Pęknięcia będą zgodne z ruchami pędzla.

5. W celu uzyskania drobnych spękań należy nakładać drugą warstwę farby w kierunku przeciwnym niż kierunek nakładania preparatu.

6. Po wyschnięciu nakleić wybrane motywy wycięte z papieru lub z serwetek. Serwetka papierowa trójwarstwowa (jak do dekoracji stołu) doskonale nadaje się do wycinania, można ją także wykorzystać w całości.

7. Wybrany motyw można dokładnie wyciąć nożyczkami lub wydrzeć. Przed naklejeniem serwetki należy oderwać od wyciętego (wydartego) motywu dwie spodnie warstwy. Do zdobienia używa się tylko warstwy z nadrukiem. Przyklejanie serwetki wymaga trochę wprawy, ponieważ jest to materiał bardzo cienki i delikatny należy uważać by go nie porwać.

8. Ważnym czynnikiem przy decoupage'u z serwetek jest konieczność zastosowania jasnego tła. Serwetka jest na tyle cienka, że prześwituje przez nią podłoże. Jeśli więc kolory podkładu będą zbyt intensywne motyw z serwetki nie będzie wystarczająco widoczny, kolory nie oddadzą swego autentyzmu.

9. Do naklejania motywów najlepiej użyć specjalnego kleju np. firmy Stamperia, Nerchau, Rayher. Naklejanie dekoracji rozpoczynamy po dokładnym wyschnięciu farby na powierzchni zdobionego przedmiotu.

10. Wybrany motyw z serwetki przykładamy w upatrzonym miejscu na dekorowanym przedmiocie i pokrywamy go obficie klejem.

11. Przy pomocy płaskiego miękkiego pędzelka rozprowadzamy klej od środka ku brzegom motywu, wygładzając przy tym ewentualne zmarszczki. Należy to robić delikatnie i uważać, aby serwetka, która pod wpływem wilgoci będzie się lekko naciągać, nie porwała się. W razie potrzeby przyklejony motyw można jeszcze wygładzić palcem. Należy jednak pamiętać, aby palec namoczyć wcześniej w kleju, bo w przeciwnym razie serwetka będzie się do niego kleić.

12. Naklejając motywy z papieru klasycznego postępujemy trochę inaczej. Wycięty motyw należy przed przyklejeniem namoczyć na kilka minut w zimnej wodzie, by w ten sposób zmiękczyć jego włókna.

13. Następnie motyw należy osuszyć między dwiema warstwami papierowego ręcznika.

14. Motyw smarujemy klejem po wewnętrznej stronie i przyklejamy w wybranym miejscu.

15. Po wygładzeniu dekorację pokrywamy (zabezpieczamy) klejem także po zewnętrznej stronie. Zaletą papieru jest to, że możemy go przyklejać także na bardzo ciemnym tle. Plamy od kleju wokół motywu znikną przy lakierowaniu.

16. Po upewnieniu się, że dekorowany przedmiot jest suchy możemy przystąpić do lakierowania. Dzięki temu powierzchnia będzie zabezpieczona przed wilgocią i otarciami. Warto pamiętać, że lepiej zastosować większą ilość cienkich warstw lakieru niż mniejszą grubych.

Batik

Cele:

- ♣ zapoznanie z techniką batiku na tkaninie,
- ♣ poznanie plastycznych walorów techniki: spontaniczność, dekoracyjność, nieprzewidywalność efektów.

Czas:

2 godziny

Materiały i narzędzia:

- ♣ sukno,
- ♣ farby,
- ♣ воск,
- ♣ pomoce: batiki Urszuli Jędrzejczyk i Ady Florek; źródło - Internet.

Spodziewane efekty:

- ♣ zna historię i pochodzenie techniki batiku,
- ♣ potrafi sukcesywnie pokonać kolejne etapy pracy aż do uzyskania efektu końcowego.

Wprowadzenie:

Wzmianki o tej technice plastycznej spotykamy w literaturze w odniesieniu do takich tworzyw jak: tkanina, ceramika, papier, drewno. Jako technika zdobienia tkanin znana była już w Chinach za czasów dynastii Ming (około 1368 roku). Rozwinęło się tam jedwabnictwo zdobione techniką batiku, z motywami roślinnymi, zwierzęcymi. W Indiach od wieków wykonywane są batiki wielobarwne, uzyskiwane poprzez wielokrotne zanurzanie w barwniku. Ornamentyka, motywy figuralne, roślinne, twory fantastyczne fascynują swym pięknem.

Etapy pracy:

1. Pokaz prac wykonanych w tej technice: Urszuli Jędrzejczyk i Ady Florek; źródło - Internet.
2. Projekt wstępny – szkic, rysunek roboczy w skali 1:1.
3. Naniesienie rysunku ołówkiem na białym płótnie o wymiarach 150x150cm.
4. Nanoszenie rozgrzanego wosku na tkaninę zgodnie z rozrysowanym motywem (pędzlami, narzędziami do wosku).
5. Barwienie przez zanurzenie w barwniku, suszenie.
6. Odprasowanie wosku gorącym żelazkiem.
7. Wykończenie brzegów tkaniny przez obszycie maszynowe.
8. Analiza uzyskanych efektów, prezentacja, ekspozycja.

Prostszy sposób wykonania:

Batik jednobarwny. Do miseczki nalewamy płynny klej biurowy. Pędzlem maczanym w kleju wykonujemy rysunek na brystolu. Klej można kłaść obficie. Po wyschnięciu cały rysunek pokrywamy tuszem malując miękkim pędzlem (tak, aby nie rozmazać kleju). Gdy tusz zupełnie wyschnie kładziemy papier na deseczce lub tekturze i zmywamy pod kranem. Zmyje się klej warstwą tuszu, a z ciemnego tła wyłoni się biały rysunek.

Ozdoby choinkowe

Cele:

- poznanie receptury masy solnej i tajników związanych z jej otrzymywaniem i obróbką,
- pobudzanie ekspresji twórczej,

Temat:

„Ozdoby choinkowe”

Czas:

2 godziny

Materiały i narzędzia:

surowce masy solnej,
farby akrylowe nietoksyczne,
pędzelki,

guziki, koraliki, koronki, tasiemki oraz inne ozdoby pasmanteryjne,

Spodziewane efekty:

- zna składniki masy solnej, potrafi ją wyrobić,
- umie modelować formy przestrzenne,
- projektuje własne ozdoby,
- potrafi łączyć ze sobą poszczególne elementy i dekory,

Wprowadzenie:

Klejenie modeli z masy solnej ma już bardzo długą tradycję, robili to już starożytni Egipcjanie, Rzymianie i Grecy. Dzisiaj jest to prosty sposób na wykonanie pięknych ozdób i wspaniała zabawa. Podstawowymi składnikami masy solnej jest mąka, sól i woda. Jednak przepisy są nieco zróżnicowane w zależności od tego, co chcemy modelować z masy. Nabierając praktyki w tworzeniu dzieł z masy solnej każdy sam nieco modyfikuje przepis.

Etapy pracy:

1. Zapoznanie uczestników przepisem na wykonanie masy solnej.

Masa solna, podstawowy przepis: 200g mąki, 200g soli, 125 cm³ wody. Makę wymieszać z solą i dodawać wodę (tyle, aby masa była plastyczna, ale niezbyt rzadka), wyrabiać 5-10 minut.

Masa solna do wyrobu małych i dokładnych elementów: 200g mąki, 200g soli, 100g mąki ziemniaczanej, 150 cm³ wody.

Masa solna schnąca na powietrzu: 200g mąki, 200g soli, 2 łyżki kleju do tapet, 125 cm³ wody.

Masa solna do wyrobu płytek lub kafli: 200g mąki, 400g soli, 2 łyżki kleju do tapet, 125 cm³ wody.

2. Udzielenie niezbędnych wskazówek.

Wskazówki dotyczące przygotowania masy solnej:

- jeśli masa wymaga więcej wody oznacza to że podczas pieczenia modele mogą pękać
- klej do tapet przed dodaniem do masy lepiej jest wcześniej rozrobić oddzielnie
- podczas wykonywania modeli resztę masy należy przechowywać pod przykryciem aby zabezpieczyć ją przed wysychaniem
- nie zużytą część masy należy przechowywać w szczelnie zamkniętym pojemniku i w chłodnym miejscu; zachowuje świeżość przez kilka dni

Wskazówki dotyczące modelowania:

- poszczególne elementy podczas łączenia ze sobą należy lekko zwilżyć w miejscu łączenia
- podsuszone elementy można połączyć używając rozcieńczonej masy solnej
- do wypełnienia grubych elementów najlepiej jest użyć zmiętej folii aluminiowej
- masę solną można podczas ugniatania zabarwić na dowolny kolor dodając pigmentu

- masę można również zabarwić używając naturalnych produktów takich jak: kakao, cynamon, kurkuma, papryka
- można używać różnych narzędzi do modelowania (nożyczki, patyczki, grzebień, nożyki, wyciskacz do czosnku – znakomity do wyrobu włosów)
- powierzchnie modelu można pokryć czymś w rodzaju „kruszonki” tak jak w pieczeniu ciast, można też nadać fakturę odciskając na powierzchni np. koronkę lub po wysuszeniu posmarować klejem i posypać piaskiem, kaszą itp
- do usztywnienia wysokich modeli można robić podpórki (z tektury, drutu, deseczek)
- wysuszone modele można pomalować farbami (akrylowe, tempery itp.) i polakierować bezbarwnym lakierem

Suszenie modeli z masy solnej:

- suszenie na powietrzu jest bezpieczne dla modeli ale niestety trwa bardzo długo
- w piecyku gazowym suszenie powinno się odbywać w bardzo niskiej temperaturze (początkowo 50-70 °C), najlepiej przy lekko uchylonych drzwiczkach (gaz charakteryzuje się wysokim stopniem wilgotności)
- można suszyć modele w piecach elektrycznych (zalecana temperatura około 75 °C)
- kuchenka mikrofalowa nie nadaje się do suszenia modeli
- lepiej kłaść modele na srebrną blachę, czarne bardziej się nagrzewają i w tym przypadku należy bardziej obniżyć temperaturę
- na koniec suszenia można model przyrumienić co daje ciekawy efekt, w tym celu należy podwyższyć temperaturę do około 200 °C i pilnować aby modele nie przypaliły się; części modelu, które powinny pozostać białe należy przed podwyższeniem temperatury przykryć folią aluminiową
- czym wolniej będzie się tworzyła skorupka na modelu tym mniejsze prawdopodobieństwo popękania

3. Wyrabianie masy.

4. Formowanie modeli z zastosowaniem materiałów pasmanteryjnych (koronki, tasiemki, koraliki, guziki itp.)

5. Po ostygnięciu (najlepiej na kolejnych zajęciach) malowanie farbami akrylowymi.

6. Dyskusja dot. trudności wynikających z powstawania prac.

Barwy jesieni

Cele:

- poznanie abstrakcyjnego ekspresjonizmu,
- poznanie sylwetki artysty nurtu ekspresjonistycznego J. Pollocka
- poznanie techniki „kapanej”

Czas:

1 godzina

Materiały i narzędzia:

farby akrylowe nietoksyczne,
pomoce: reprodukcje prac Jacksona Pollocka,
patyki,

Spodziewane efekty:

- wie, czym charakteryzuje się abstrakcja ekspresjonistyczna,
- umie zastosować nowopoznaną technikę,
- zna wartości ekspresyjne barwy

Wprowadzenie:

Przybliżenie uczestnikom twórczości Jacksona Pollocka z uwzględnieniem przeglądu wybranych prac autora.

Jackson Pollock odszedł od sztuki figuratywnej i rozwinął swój własny styl tworzenia z charakterystycznym kapaniem farbą na płótno i rozpryskiwaniem jej (tzw. action painting / malarstwo gestu). Była to najbardziej radykalna metoda malarska. Podsumowanie ewolucji ekspresjonizmu. Swoje dzieła "edytował", wybierał fragmenty, które odpowiadały jego wizji artystycznej, a inne niszczył i zaczynał od początku.

Co ciekawe, stosując najbardziej spontaniczne techniki malarskie. Twierdził jednocześnie, że: "nigdy nie traci kontroli nad tym co robi".

Etapy pracy:

1. Obejrzenie prac Pollocka, zapoznanie z techniką.

2. Wyjaśnienie terminu „abstrakcja” i „abstrakcja ekspresjonistyczna”.

Abstrakcyjna sztuka to tworzenie dzieł nie odzwierciedlających natury i nie wykazujących żadnego doń podobieństwa. Artyści tworzący sztukę abstrakcyjną uważają, że samo uporządkowanie form, barw, linii, brył itp. w obrazie czy rzeźbie jest celem sztuki, a dzieło abstrakcyjne poza samym sobą niczego ze świata widzialnego nie musi pokazywać, opisywać czy naśladować. Synonimami sztuki abstrakcyjnej są nazwy: sztuka niefiguratywna, nieprzedstawiająca, bezprzedmiotowa.

Abstrakcja ekspresjonistyczna kładzie nacisk na ekspresję osobowości artysty.

3. Rozdanie uczestnikom twardej tektury lub płyty pilśniowej o większym formacie.

4. Zagruntowanie szerokim pędzlem lub wałkiem.
5. Malowanie patykami, (kapanie).
6. Analiza prac i trudności przy ich powstawaniu.

Namaluj uczucie

Cele:

- doskonalenie koordynacji wzrokowo-ruchowej,
- odwoływanie się do własnych przeżyć, doświadczeń, snów i marzeń,
- kreatywne myślenie,
- rozwijanie zdolności poznawczych

Tematyka:

„Namaluj uczucie” – swobodna ekspresja twórcza z zastosowaniem techniki „finger painting”

Czas: 1 godzina

Materiały i narzędzia:

karteczki z wypisanymi uczuciami
farby,
duże kartony w różnych kolorach

Spodziewane efekty:

- pobudza własną fantazję,
- odreagowuje napięcia,
- potrafi uzyskać szeroką gamę kolorystyczną za pomocą łączenia barw,
- dokonuje samopoznania,
- potrafi wczuć się w dany nastrój

Wprowadzenie:

Uczucia i emocje niewątpliwie odgrywają niebagatelną rolę w naszym życiu. Czym byłby świat bez uczuć? Na pewno nieciekawym, podobnym do zaprogramowanych robotów wykonujących skrupulatnie to, co do nich należy, nikt by się nie śmiał, nie cieszył, wzruszał. To właśnie uczucia nadają barwę naszemu życiu.

Etapy pracy:

1. Przygotowane uprzednio karteczki, każda z wypisanym innym uczuciem, poczuciem lub

stanem ducha np.:

melancholia, niepokój, złość, rozleniwienie, euforia, pogarda, senność, bunt, obawa, furia, wstyd, bezpieczeństwo, irytacja, gniew, zdziwienie, miłość, szal, strach, szczęście, zaślepienie itp., metodą losową należy rozdać uczestnikom, każdemu po jednej.

2. Może zdarzyć się, że uczestnik wylosuje karteczkę z uczuciem, w które nie potrafi w danej chwili się wczuć. Zatem należy dać mu swobodę wyboru danego stanu ducha.

3. Każdy z uczestników ma za zadanie umiejętnie namalować wylosowane lub wybrane uczucie z zastosowaniem odpowiednich towarzyszących temu uczuciu barw.

4. Malowanemu uczuciu musi towarzyszyć umiejętnie dobrane tło, dlatego każdy uczestnik dobiera do wylosowanego uczucia odpowiedni kolor brystolu.

5. By podnieść stopień trudności, a także by pobudzić zaangażowanie uczestników, malują oni nie pędzlami ale wszystkimi palcami u obu rąk, poprzez maczanie palców w farbie.

Dlatego najlepiej użyć do tego rozcieńczonej tempéry w słoiczkach.

6. Po ukończeniu prac przedyskutować stopień trudności, co przeszkadzało w powstawaniu pracy, co było bardziej - bądź mniej przyjemne.